

HAZIRLIK SINIFLARINDAKİ DEVAMSIZLIKLARIN SEBEBLERİ VE ARAPÇA ÖĞRETİMİNİN VERİMLİLİĞİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA*

Arş. Gör. Şükrü KEYİFLİ**

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1- Problem

İlahiyat fakültelerindeki hazırlık sınıflarında ağırlıklı olarak Arapça öğretimi yapılmaktadır.¹ İslami bilimleri anlama ve araştırmada, Arapça bilmenin önemli bir araç olduğu düşüncesi, hazırlık sınıflarında verilmekte olan Arapça öğretimine daha da önem verilmesine sebep olmuştur.

İlahiyat fakültesinde okuyan öğrenciler için son derece önemli görülen Arapça dersinde uygulanan programlar kadar, öğrencilerin derslere devam etmeleri de önemli bir husustur. Arapça öğretiminden istenilen verimin alınabilmesi, büyük ölçüde öğrencilerin, derslere devamı aksatmamasıyla de yakından ilgilidir. Çünkü program, içerik,müfredat ne kadar mükemmel olursa olsun, programın hedef kitlesi durumunda olan öğrenciler, yerinde ve zamanında sınıflarda hazır bulunmazlarsa, bunları uygulama imkanı yoktur. Bu bakımdan öğrencilerin derslere devamı konusu, hedef davranışların gerçekleşmesinde çok önemli bir eğitsel boyut olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başta ülkemizdeki Üniversiteler olmak üzere, bütün örgün eğitim

* Bu Araştırma, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığına Rapor olarak sunulmuştur.

** Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Araştırma Görevlisi.

1 İlahiyat fakültesinde haftada 20 saat Arapça, dört saat Kuran-ı Kerim, iki saat İslam Dini Esasları dersleri okutulmaktadır.

kurumları, öğrencilerin derslere devamı konusunu belli esaslara bağlamışlardır. Bu konuyla ilgili, yönetmelik ve yönergelere hükümler konmuştur.

Bu bağlamda Harran Üniversitesi İlahiyat fakültesi de öğrencilerin, derslere devam- devamsızlık meselesini, bir yönerge ile tesbit etmiştir. Adı geçen yönergenin hazırlık sınıflarıyla ilgili bölümünde şöyle denilmiştir: *“Hazırlık sınıfı öğrencileri bir öğretim yılı içinde yapılan derslerin % 70 'ine devam etmek zorundadırlar. Aksi halde devamsızlık sayılarak yeterlilik sınavına giremezler. Bu öğrenciler, bir sonraki öğretim yılının başında yeni kaydolun öğrencilerle, muafiyet sınavına girebilirler. Ancak, bu sınavda da başarısız olan öğrenciler hazırlık sınıfının tüm derslerine devam etmek zorundadırlar².”*

Yönergeye göre, derslerin % 70'ine devam eden öğrencilere devam verilirken, %30 da devamsızlık hakkı verilmektedir. Devamsızlık hakkını aşan öğrenciler, devamsızlıklarından dolayı sınıfta kalmakta ve ancak, bir sonraki öğretim yılının başında yeni kaydolun öğrencilerle birlikte muafiyet sınavına girebilmektedirler.

Görüldüğü gibi yönerge, öğrencilerin derslere devamını belli esaslara bağlayarak müeyyideler de koymaktadır. Bu esasların ve müeyyidelerin amacı, eğitim- öğretimi düzenli hale getirerek öğrencilerin Arapça öğretiminden azami verimi temin etmek içindir. Öğrencilere Arapçayı daha iyi kavrayabilmek için fakülte idaresi de, öğrencilerin derslere devamında aksamaların olmaması için gayret sarfetmektedir. Dekanlık, en azından devamsızlıkların yönergede belirtilen sınırın aşılmasına çalışmaktadır.

Ancak yönerge, bir taraftan derslere devamı bir takım müeyyidelere bağlarken, diğer taraftan da bu müeyyidelerin, fazla bağlayıcı olmadığını hissettirmektedir. Yönergenin kendileriyle ilgili bölümlerine vakıf olan öğrenciler, derslere devam konusunda fazla titiz davranmamaktadırlar. Çünkü yönerge, öğrencilere %30 devamsızlık hakkı vermektedir. % 30 devamsızlık hakkını kullanan öğrenci bir yılda yaklaşık 9.5 hafta derslere gelmeyebilecektir. Bu süre eğitim öğretimin aksaması için yeterli bir zamandır.

Diğer taraftan öğrenci devamsızlıktan dolayı sınıfta kalsa bile, ikinci yılın dönem başında yeni kaydolun öğrencilerle muafiyet sınavına girebileceği için, bu da öğrencileri, derslere devamı pek zorunlu kılmamaktadır.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı gibi, aslında belli müeyyideler ihdas eden yönerge, biraz daha iyi tetkik edildiğinde, hazırlık sınıfı

2 Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hazırlık Sınıfı Yönergesi, Madde: 11.

öğrencilerini fazla bağlayıcı olmadığı anlaşılacaktır. Dolayısıyla, öğrencilerin yönergenin getirdiği hükümlerden kaynaklanan bir devam hakları vardır. Öğrenciler bu haklarını kullandıkları takdirde devamsızlıktan dolayı eğitim öğretim aksayabilecektir.

Yönergedeki bu boşluğun farkına varan bazı hazırlık sınıfı öğrencileri, devamsızlık haklarını biriktirerek, dönem başlarında ve sonlarında, bayram tatillerinde, gittikleri memleketlerinden zamanında dönmeyerek, tatillerini uzatabilmektedirler. Yapılan bir ön araştırmada, öğrencilerin dönem başlarına ve sonlarına rastlayan günlerde, bayram tatillerine tekabül eden haftalarda, derslere devam etmedikleri anlaşılmıştır.

Adı geçen günlerde ve haftalarda, hazırlık sınıfı öğrencilerinin büyük bir ekseriyetinin derslere devam etmemiş olmaları, büyük ölçüde eğitim-öğretimi aksatmıştır. Böylece öğrencilerin derslere devam-devamsızlığı bireysel bir sorun olmaktan çıkıp, fakültenin eğitim-öğretimini aksatan bir sorun haline gelmiştir.

Bu durumu farkederek fakülte yönetim kurulu yapmış olduğu bir toplantıda, konunun çok yönlü olarak araştırılmasına karar vermiş ve bir komisyon kurarak, durumun detaylarıyla araştırılmasını komisyon üyelerinden istemiştir.

Komisyon, yönetim kurulu kararı doğrultusunda hazırlıklara başlayarak, konuyu çok yönlü araştırmıştır. Araştırmacı, bu nedenle bir anket formu hazırlayarak öğrencilere uygulamıştır. Ankette, bazı kişisel bilgilerin yanısıra, devamsızlığa sebep olabilecek doğrudan veya dolaylı bilgilere de başvurulmuştur. Bu bilgileri iki grupta toplamak mümkündür: Bunlardan birincisi, öğrencilerden kaynaklanan problemler, ikincisi de, fakülte içi yetersizliklerden kaynaklanan problemlerdir. Öğrencilerin kendilerinden kaynaklanan problemler; devamsızlık haklarının sonuna kadar kullanma eğilimleri, fakülteye geldiği halde derslere girmeme, bazı kişisel ve ailevi sorunlar vb. Fakülte içi yetersizliklerden kaynaklanan problemlere gelince bunlar; ders saatlerinin tanzimi, Arapça öğretimiyle ilgili program, müfredat, öğretim elemanı, derslerin metod ve işleyiş yönünden değerlendirilmesi, öğrencilerin Arapça derslerinden beklentileri vb. konulardır.

İşte bu araştırmada, yukarıda zikredilen konuların derslere devamdaki aksamalara ne ölçüde yansdığı üzerinde durulmuştur. Bütün bu konuları kapsayan, anketler öğrencilerin tamamına yakın bir kısmına uygulanmıştır. Anketler uygulandıktan sonra gerekli ayıklamalar yapılarak, bilgisayar yardımıyla frekansları alınmış, sonuçlar yorumlanmıştır. Yorumlardan çıkan sonuçlara göre de bazı öneriler geliştirilmiştir.

2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, İlahiyat fakültesi hazırlık sınıfı öğrencilerinin derslere devamındaki görülen aksamaların sebeplerinin çok yönlü olarak araştırılması ve gerekli tedbirlerin alınarak daha verimli bir Arapça öğretimi yapabilmek için öneriler geliştirilmesidir.

Araştırmada, yukarıda belirtilen temel amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranacaktır.

1. Hazırlık sınıfı öğrencilerinin devamsızlıklarında “Hazırlık sınıfı yönergesi”nden kaynaklanan problemler var mıdır, varsa nelerdir?

2. Öğrencilerin kişisel ve ailevi problemlerinden kaynaklanan aksamalar var mıdır, varsa nelerdir?

3. Derslere giren hocaların Arapça alan bilgisi, metodoloji, işleyiş ve sunuşla ilgili problemler nelerdir ve bu problemlerin devamsızlıklara yansımaları nasıldır?

4. Arapça derslerinin öğrencilerin beklentilerine cevap verebilecek düzeyde programlanıp, programlanmamasından kaynaklanan problemler var mıdır, varsa bunların derslere devamdaki aksamalara etkileri nelerdir?

5. Öğrencilerin derslere devamdaki aksamalarda fakülte idaresinin fiziki düzenlemelerinin etkisi olmuş mudur?

Araştırmacı, bu sorular ışığında veriler toplamıştır. Elde edilen bu veriler yorumlanarak öneriler geliştirilmiştir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda toplanıp, işlenen verilerin, geliştirilen önerilerin, hazırlık sınıfı öğrencilerinin derslere devamındaki aksamaları asgariye indirerek, daha verimli bir eğitim- öğretim ortamının hazırlanmasına katkıda bulunacağı ümit edilmektedir.

3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, hazırlık sınıfı öğrencilerine daha iyi bir Arapça öğretimi sunabilmeye yardımcı olabilmesi bakımından son derece önemlidir.

Çünkü, hazırlık sınıfı öğrencileri, ilk defa karşılaştıkları üniversite ortamında bazı uyumsuzluklar yaşayabilmektedirler. Öğrencilerin, hem yeni geldikleri üniversite ortamına hem de bir kısmının yeni karşılaştıkları derslere daha kısa sürede adepte olarak, eğitim- öğretimden bekledikleri hedeflere ulaşmalarını sağlamada yardımcı olacak bir çalışmadır.

Öğrencilerin derslere devamında görülen aksamalarla ilgili değerlendirmeler, şimdiye kadar daha çok yönetmelikler ve yönergeler çerçevesinde kalmış, öğrencilerin derslere devam edip- etmedikleri

sadece yoklama kayıtlarındaki bilgilerle değerlendirilmiştir. Oysa bu çalışmada, devamsızlıkların sebepleri çok boyutlu olarak incelenmiştir. Öğrencilerin derslere devamsızlıklarını sadece yoklama kayıtlarındaki verilerle değil, sınıf içi ve sınıf dışı sebepleri de dikkate alarak araştırılması, ilk olması itibarıyla da önemlidir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ve oluşturulan öneriler, fakülte yönetiminin, hazırlık sınıflarıyla ilgili yapacak oldukları her türlü düzenlemeye ışık tutabileceği gibi, derslere giren Arapça hocalarına da yardımcı olacaktır. Ayrıca, öğrencilerle hocalar arasındaki iletişimi kuvvetlendirici bir fonksiyonu yerine getirmesi bakımından da önemlidir.

Bu araştırmanın bir başka önemi de , sadece Harran Üniversitesi hazırlık sınıfları ile sınırlı kalmayıp, diğer İlahiyat fakültelerinin hazırlık sınıflarındaki benzer problemlere de ışık tutabilecek örneklemi teşkil edecek olmasıdır.

4. Araştırmada Varsayımlar

Araştırmanın konusu, amacı ve önemiyle ilgili konular dikkate alındığında şu varsayımlar üzerinde durulabilir.

1. Hazırlık sınıfı öğrencileriyle ilgili yapılan bir ön araştırmada, öğrencilerin, eğitim-öğretimi aksatabilecek boyutlarda devamsızlıklar yaptıkları tesbit edilmiştir. Öğrenciler bu devamsızlıkları, kendilerine yönetmeliklerle verilen %30 devamsızlık haklarını sonuna kadar kullanma arzularından kaynaklanmış olabileceği tahmin edilmektedir.

2. Öğrencilerin bazılarının memleketlerinin uzak oluşu, devamsızlık haklarını tatile dönüştürerek kullandıkları için, bazı haftalarda hiç derslere gelmemişlerdir.

3. Hazırlık sınıfındaki öğrencilerin çoğunluğu İmam - Hatip Lisesi mezunudurlar. Bu durum öğrencilerin Arapça öğretiminden beklentilerinin yüksek olmasına sebep olmaktadır. Ancak, öğrenciler İlahiyat fakültesinde bu beklentilerine büyük ölçüde cevap bulamamaktadırlar. Arapça derslerinden belentilerine yeterince cevap bulamayan öğrenciler, fakülte dışında verilen mahalli Arapça kurslarına devam etme ihtiyacı duymaktadırlar.

İlk bakışta normal gibi görünen bu durum, zamanla fakültedeki hocalarına karşı Arapça konusunda bir güvensizlik duygusuna dönüşebilmektedir. Dolayısıyla öğrenciler, fakültedeki derslere devamı lüzumsuz gibi görerek, mümkün olduğu kadar devamsızlık haklarını kullanma yoluna gitmektedirler. Şimdiye kadar pek üzerinde durulmayan bu çelişki, devamdaki aksamaların sebeplerinden biri olarak görülmelidir.

4. Hazırlık sınıflarındaki 20 kredi saatlik Arapça derslerinin bir

veya iki hoca tarafından okutulması, öğrencilerin derslerde sıkılmalarına sebep olabildiğinden, öğrencilerin zorunlu olmadıkça derslere girmede isteksiz davrandıkları gözlenmiştir.

5. Öğrencilerin derslere devamındaki aksamaların, bazı kişisel ve ailevi sorunlardan da, kaynaklanmış olabileceği tahmin edilmektedir.

6. Arapça derslerindeki müfredat programlarının, metodlardaki tek düzeliğin, sunuş ve işleyişteki yetersizliklerin de, öğrencilerin derslere karşı motivasyonlarını engellediği tahmin edilmektedir.

Araştırmada bu ve benzeri varsayımlar üzerinde durulmuştur. Varsayımlar elde edilen verilerle test edilmiştir.

5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Hazırlık sınıflarındaki öğrencilerin derslere devamındaki aksamaları çok yönlü olarak araştırmayı hedeflediği için, sadece hazırlık sınıfı öğrencileriyle sınırlıdır. Bu bağlamda araştırma kapsamına birinci ve ikinci öğretimde okuyan hazırlık sınıfı öğrencileri dahil edilmiştir. Diğer sınıflarda öğrenim gören öğrenciler, araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

6. Metodoloji

Araştırma, hazırlık sınıflarındaki öğrencilerin derslere devamlarındaki aksamaları esas aldığı için, ilk olarak öğrencilerin bu konudaki görüşlerinin alınması düşünülmüştür. Dolayısıyla bu araştırmada anket metodu kullanılmıştır. Anket metoduna yardımcı olarak; görüşme ve gözlem yöntemleri de başvurulmuştur.

Anketlerle elde edilen verilerin bilgisayar yardımıyla frekansları alınmış ve sorular birbirleriyle karşılaştırılarak aralarındaki korelasyonlar bulunmaya çalışılmıştır.